
24 PŘEDVOLÁNÍ A PŘÍMÉ JEDNÁNÍ SE ZASTOUPENÝM DAŇOVÝM SUBJEKTEM

Problémová situace

U pana Nováka probíhá daňová kontrola. Protože je v oblasti daňového řízení pan Novák laik, dal plnou moc daňovému poradci, panu Dvořákovi, aby jej při této kontrole zastupoval. Správce daně v průběhu kontroly zaslal panu Novákovi rozhodnutí o předvolání vydané podle § 100 DŘ s tím, že je jeho osobní účast při jednání nutná, neboť předmětem dokazování je vysvětlení vyplacení finančních prostředků na základě výdajových pokladních dokladů, na nichž je pan Novák uveden jako osoba, která peněžní prostředky převzala. Současně správce daně uložil panu Novákovi povinnost, aby s sebou na nařízené jednání přinesl předmětné doklady ohledně převzetí peněz. Upozornil jej na to, že pokud se bez dostatečného důvodu nedostaví a doklady nepřinese, může mu uložit pokutu, a pokud se nedostaví ani po opakovaném předvolání, může být předveden. Pan Novák s tímto postupem nesouhlasí, neboť svým zastupováním v průběhu daňové kontroly pověřil pana Dvořáka, který o tomto postupu správce daně nebyl vyznamován.

Právní úprava

Daňový řád

§ 25

(2) Zastupování zástupcem nevylučuje, aby správce daně v případech, kdy je osobní účast zastoupeného nezbytná, jednal se zastoupeným přímo, nebo aby ho vyzval k vykonání některých úkonů. Zastoupený je povinen výzvě správce daně vyhovět. O tomto jednání nebo výzvě správce daně bezodkladně vyznamován zástupce.

2 DOBRÁ VÍRA A NEPLATNOST ÚKONŮ

Problémová situace

Pan Novák je podnikatel a dlouhodobě spolupracoval s firmou Roláda, s. r. o., ve které byl jednatelem pan Novotný. Obchodní vztahy byly vždy korektní a pan Novák neměl důvod podezírat pana Novotného či jeho firmu z nekalého jednání.

Při změně jednatele společnosti Roláda s.r.o. se pan Novotný prokázal plnou mocí, podle které byl oprávněn za tuto firmu jednat, a uzavřel s panem Novákem další obchodní kontrakt. Na této plné moci je razítko firmy Roláda s.r.o. a podpis jejího nového jednatele, pana Svobody, v souladu s obchodním rejstříkem. Zboží bylo dodáno a na fakturách je uvedena jako dodavatel společnost Roláda, s. r. o. Tyto faktury jsou opatřeny razítkem společnosti, je na nich uvedeno, že je vystavil pan Svoboda a je připojen podpis „Svoboda“. K fakturám byly připojeny dodací listy s nečitelnými podpisy dodavatele a odběratele. Vzhledem k nebývalé vysokému odpočtu DPH zahájil správce daně u pana Nováka postup k odstranění pochybností.

Z odpovědi na dožádání správce daně místně příslušného společnosti Roláda, s. r. o., správce daně dovodil, že nelze ověřit, zda společnost Roláda předmětné faktury vystavila, ani zda se plnění na nich uvedené uskutečnilo. Není také prokazatelné podle dožádaného správce daně, že daň z dodávek byla odvedena, neboť tato společnost nesídlí na adrese uvedené v obchodním rejstříku. Na této adrese má pouze virtuální sídlo. Pro svého správce daně je nekontaktní a nekontaktní je rovněž pan Svoboda, který je jejím jediným jednatelem. Vzhledem k uvedenému zjištění vznikly správci daně pochybnosti o faktickém uskutečnění fakturovaných plnění od dodavatele uvedeného na fakturách, a proto prováděl v dané věci další šetření.

Správce daně vyzval pana Nováka k předložení dalších důkazních prostředků, kterými by prokázal, že plnění na předmětných fakturách opravdu dodala společnost Roláda. Pan Novák správci daně odpověděl, že oboustranně odsouhlasené a podepsané dodací listy jsou dostatečným důkazním prostředkem, a dále navrhl provedení místního šetření u společnosti Roláda a svědeckou výpověď pana Novotného, který na základě plné moci tento obchodní případ vyřizoval a zboží předával. Pan Novotný ve své svědecké výpovědi dodávku

mají vztah ke správě daní, zjištěné zejména z ústních sdělení, oznámení, poznámek, obsahů telefonických hovorů a jiných spisových materiálů.

(2) Úřední záznam podepíše úřední osoba, která ho vyhotovila, s uvedením časového údaje, kdy došlo k jeho vyhotovení.

§ 251

(1) Daňovému subjektu vzniká povinnost uhradit penále z částky doměřené daně tak, jak byla stanovena oproti poslední známé dani, ve výši

- a) 20 %, je-li daň zvyšována,**
- b) 20 %, je-li snižován daňový odpočet, nebo**
- c) 1 %, je-li snižována daňová ztráta.**

(2) Správce daně sníží penále podle odstavce 1 písm. a) o penále podle odstavce 1 písm. c), pokud povinnost k jeho úhradě vznikla z důvodu uplatnění ztráty v rozsahu snížení daňové ztráty, které bylo penalizováno.

(3) Správce daně rozhodne o povinnosti uhradit penále v rámci dodatečného platebního výměru a současně je předepíše do evidence daní. Penále je splatné ke stejnému dni jako doměřená daň.

Právní posouzení, názory autorů

Pan Novák se mylí, pokud jde o povinnost správce daně poskytnout mu poučení ohledně hmotněprávních ustanovení zákona o daních z příjmů. Předmětná poučovací povinnost se týká pouze procesních práv a povinností, v souvislosti s úkonem správce daně. Poučovací povinnost ohledně toho, co a jak se zdaňuje, správce daně nestíhá.

Pokud jde o poučení poskytnuté panem Dvořákem nad rámec jeho zákonné povinnosti, jde o tvrzení pana Nováka, které nemá oporu ve spisu, a proto zůstane v pozici neprokázaného tvrzení, které by ovšem ani v případě jeho potvrzení nemělo žádný vliv na daňovou povinnost pana Nováka. Daňový subjekt se nemůže zbavit své zákonné daňové povinnosti v případě, že mu kdokoliv poskytne nesprávné poučení. Pokud by mu je poskytl daňový poradce, mohla by se věc řešit formou náhrady škody, kterou by ovšem nebyla doměřená daň, ale pouze její příslušenství, a to ještě pouze ta jeho část, která přesahuje obvyklou cenu peněz v době, kdy pan Novák disponoval penězi, které měl použít na úhradu zákonné daňové povinnosti. V úvahu by tedy přicházelo zejména penále podle § 251 DR, případně část vzniklého úroku z prodlení.

Je však pravdou, že poučení o aplikaci hmotněprávních zákonů bylo opakovaně diskutováno na nejrůznějších fórech odborníků na daňové právo a v jisté době byl vyvíjen velký tlak na to, aby zákon tuto povinnost správci daně uložil. Jednalo se o tzv. problematiku závazného posouzení. Po zhodnocení všech

aspektů, zejména zátěže správce daně a udržitelnosti takového posouzení ve vztahu k opravným a dozorčím prostředkům využívaným v daňovém procesu se dospělo ke konsensu, že správci daně tato poučovací povinnost, toto závazné posouzení hmotně právních aspektů věci bude uloženo, ale pouze v případech, kdy zákonodárce vymezí správci daně jistý diskreční prostor pro rozhodování. Právní úprava byla přijata již za účinnosti zákona o správě daní a poplatků jako ustanovení § 34b, které bylo bez podstatných změn převzato do § 132 a § 133 DŘ. Podstatou této úpravy je, že správce daně, pouze v případech,¹ které uvede konkrétní hmotněprávní zákon, na základě žádosti daňového subjektu, a to za správní poplatek 10 000 Kč, vydá rozhodnutí o závazném posouzení, které platí po určitou dobu a vůči všem správcům daně.

Související judikatura

1 As 51/2010-228 ze dne 13. 10. 2010

Správní řád sice výslovně nestanoví, že poučovací povinnost správního orgánu se vztahuje pouze na procesní práva a povinnosti, nicméně z povahy správního řádu jako procesního předpisu vyplývá, že správní orgán je povinen poučit účastníky o právech a povinnostech plynoucích z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost se tedy nevztahuje na poučování o otázkách hmotného práva, tedy zda a jak mají účastníci řízení hájit v řízení svá práva a jaké důsledky pro ně plynou z toho, že tak neučiní. Přiměřenost poučení o hmotných právech znamená, že účastníkům řízení se musí dostat poučení zejména o těch procesních právech, která spadají pod právo na spravedlivý proces. Poučovací povinnost se nadto váže pouze k úkonům správního orgánu (viz Vedral, J. op. cit. v bodě [21] shora, s. 77–79).

Poučovací povinnost správního orgánu nezahrnuje poskytování komplexního návodu, co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku, ale jen pomoc k tomu, aby mohl zákonem stanoveným způsobem dát najevo, co hodlá v řízení učinit [srov. nález sp. zn. I. ÚS 63/96 ze dne 25. 6. 1997 (N 82/8 SbNU 267), či usnesení sp. zn. III. ÚS 480/97 ze dne 5. 3. 1998 (U 18/10 SbNU 403)]. To samozřejmě neznamená, že by stavební úřady o tomto právu poučovat nesměly. Poučovací povinnost správních orgánů však nelze zaměňovat s právem účastníků na poskytování právních rad. Účastníkům řízení se může dostat

1 KOBÍK, J., KOHOUTKOVÁ, A. *Daňový řád s komentářem, druhé, aktualizované vydání*. Olomouc : Anag, 2013, s. 682 a násl.